

**GINKGO (GINKGO BILOBA) O'SIMLIGINI BOTANIK TAVSIFI,
TARQALISHI VA AHAMYATI**

Andijon davlat pedagogika inistituti tabiy

Fanlar fakulteti biologiya yo'nalish talabasi

Olimova Gulzira Dilshodbek qizi

Anatatsiya. *Ushbu adabiyotlar Ginkgo biloba o'simligining botanik tavsifi, farmakologik ta'siri, ekologik ahamiyati va dorivor xususiyatlarini o'rganilgan. Bunda bu o'simlikni guli, bargi, mevasini tuzilishi haqida bayon etilgan bo'lib yana qanday muhitda yashashi, moslanishi haqida yoritilgan.*

Abstract. *These publications study the botanical description, pharmacological effects, ecological significance, and medicinal properties of the Ginkgo biloba plant. They describe the structure of the flower, leaf, and fruit of this plant, as well as its habitat and adaptations.*

Kalit so'zlar: *Ginkgo biloba, botanik tavsif, dorivor o'simlik, ekologiya, tibbiyot, manzarali o'simlik.*

Ginkgo biloba – dunyodagi eng qadimgi daraxt turlaridan biri bo'lib, u taxminan 270 million yildan beri mavjud. Bu o'simlik noyob xususiyatlari, uzoq umr ko'rishi va dorivor ta'siri sababli ilmiy va tibbiy jihatdan katta ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqotda Ginkgo biloba o'simligining botanik tavsifi, tarqalish geografiyasi va inson hayotidagi roli tahlil qilinadi.

Ginkgo biloba – barg to'kuvchi, ikki uyli daraxt bo'lib, o'rtacha 20–35 m balandlikka yetadi. Yelpig'ichsimon, ikki qismga bo'lingan, uzun bandli, kuzda sarg'ayadi. Aprel-may oylarida gullaydi. Urug'lari yumaloq shaklda, tashqi qavati silliq va yoqimsiz hidga ega. Hayot davomiyligi: 1000 yil va undan ortiq umr ko'rishi mumkin. Ginkgo biloba tabiiy holda asosan Xitoyning ayrim hududlarida uchraydi. U inson tomonidan Yaponiya, Koreya, Yevropa va Shimoliy Amerikaga tarqatilgan. Hozirda bu daraxt shahar ekologiyasini yaxshilash maqsadida ko'plab davlatlarda

ekilmoqda. U changlanishga chidamliligi va ifloslangan havoga moslashuvchanligi sababli shahar ko'chalarida keng qo'llaniladi. Ginkgo biloba barglari flavonoidlar va terpenoidlarga boy bo'lib, quyidagi kasalliklarga ijobiy ta'sir ko'rsatadi: Xotirani mustahkamlash, miya qon aylanishini yaxshilash. Altsgeymer va Parkinson kasalliklarini davolashda qo'llaniladi. Yurak-qon tomir kasalliklarini oldini olishda foydalidir. Antidepressant va antioksidant xususiyatlarga ega. Ginkgo biloba shahar muhitida havoni ifloslantiruvchi moddalarni filtrlaydi. U tuproq eroziyasining oldini olishga yordam beradi. Manzarali daraxt sifatida bog' va xiyobonlarda keng qo'llaniladi.

Ginkgo biloba Sharq madaniyatida uzoq umr, donishmandlik va barqarorlik ramzi hisoblanadi. Xitoy va Yaponiyada bu daraxt muqaddas hisoblanib, buddaviy ibodatxonalari atrofiga ekiladi. Ginkgo biloba o'simligi nafaqat botanik jihatdan noyob, balki inson salomatligi va ekologiya uchun ham muhim ahamiyatga ega. Uning dorivor xususiyatlari ilmiy tadqiqotlar bilan tasdiqlangan va tibbiyotda keng qo'llanilmoqda. Bundan tashqari, bu daraxt shahar ekologiyasini yaxshilashga yordam beradi va madaniy meros sifatida qadrlanadi. Ginkgo biloba asosida ishlab chiqariladigan dorilarni keng tadqiq qilish va ularning qo'llanilish doirasini kengaytirish. Shahar muhitida ushbu daraxtni ko'proq ekish orqali ekologik barqarorlikni ta'minlash. Uning madaniy va tarixiy ahamiyatini o'rganish va targ'ib qilish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Singh, R., Tiwari, P., & Prakash, A. (2019). Ginkgo biloba: A living fossil with therapeutic properties. *Journal of Herbal Medicine*, 25(3), 45-59.
2. Mahadevan, S., & Park, Y. (2008). Multifaceted therapeutic benefits of Ginkgo biloba L. *Current Pharmaceutical Design*, 14(8), 1006-1014.
3. Xue, X., & Zhang, W. (2010). Ecological and medicinal significance of Ginkgo biloba. *Environmental Biology Journal*, 7(4), 211-220.
4. World Health Organization (WHO). (2002). *WHO Monographs on Selected Medicinal Plants: Ginkgo biloba*. Geneva: WHO Pres

5. Tang, W., & Eisenbrand, G. (1992). Chinese Drugs of Plant Origin: Chemistry, Pharmacology, and Use in Traditional and Modern Medicine. Springer-Verlag.
6. Мухина, Г. И., & Кузнецов, О. П. (2015). Гинкго билоба и его применение в медицине. Фитотерапия, 12(3), 45-58.
7. O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi Botanika Instituti. (2020). O'zbekiston o'simliklari ensiklopediyasi. Toshkent: Fan nashriyoti.
8. Qoraboyev, A. R. (2021). Dorivor o'simliklar va ularning farmakologik xususiyatlari. Samarqand: Ilm-fan nashriyoti.